

JEZIKOSLOVLJE »Naličje kalupa. Sabrani spisi« Vladimira Anića

Anić - jezikoslovac posebna profila

Knjiga okuplja 111 Anićevih radova nastalih od 1958. do 1999. godine, objavila ju je nakladnička kuća Disput u Zagrebu, a njen priređivač je Ivan Marković

Ines KOTARAC

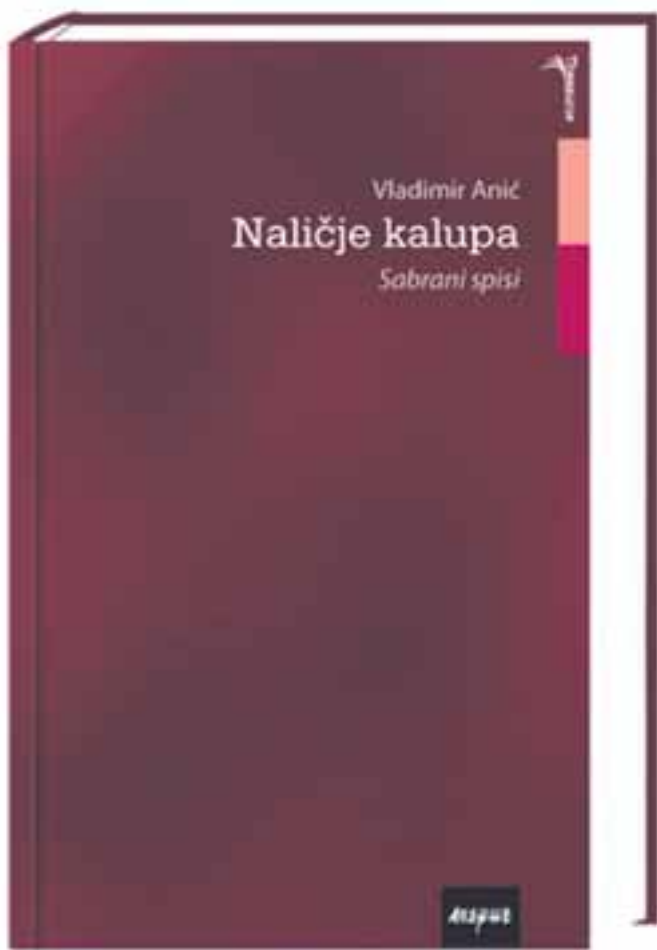
Kada se spomene ime Vladimira Anića, prosječan hrvatski građanin pomisliće na »Rječnik hrvatskog jezika«. I ne bez razloga jer taj jednojezični rječnik, prvi put objavljen burne ratne 1991. godine, nije odigrao samo važnu ulogu u razvoju cijele jezikoslovne kroatistike, već je dalo, kako bi rekao Krešimir Bagić, hrvatskoj kulturi prijeko potrebnu koru kruha.

Devedeset godina, gotovo cijelo dvadeseto stoljeće, rječnik koji su Hrvati mogli konzultirati bio je Broz-Ivekovićev »Rječnik hrvatskoga jezika« s nekoliko kobnih mana. Ne samo da se taj rječnik mogao nazvati i rječnikom srpskoga jezika i da su samo rijetki uporabljeni izvori hrvatska djela, nego već ni u trenutku svog objavljivanja to nije bio rječnik suvremenog jezika, nego rječnik ograničenog civilizacijskog kruga koji nazivamo narodnim.

Zato se može bez ostatka tvrditi, koristeći se sintagmom kojom se služio i sam Anić, da je hrvatski jezik do 1991. godine bio jezik bez rječnika.

Povijest, naglasci, sintaksa, morfologija

Iako upisan u hrvatsku povijest prvenstveno kao leksikograf, koji s Ivom Goldsteinom potpisuje i »Rječ-

nik stranih riječi«, Anić je bio puno više od toga, a upravo to pokazuje prije nekoliko mjeseci objavljena knjiga »Naličje kalupa. Sabrani spisi«.

Knjigu, koja okuplja 111 Anićevih radova, nastajalih i objavljivanih od 1958. do 1999. godine, objavila je nakladnička kuća Disput u Zagrebu, a njen priređivač Ivan Marković, asistent na Katedri za hrvatski standardni jezik zagrebačke Kroatistike, svoj je posao obavio predano i precizno.

Na više od sedamsto stranica okupljene su brojne teme koje su u privlake Anićev interes, a priređivač ih je raspodijelio u šest problematskih cjelina.

Knjiga se otvara napisima o onima koji su na neki način sudjelovali u izgradnji današnjeg standarda, o graditeljima hrvatskoga književnog jezika - od Ante Kovačića, čiji je književni

jezik bio tema Anićeve dizertacije, a i ujedno tema posljednjeg tekst koji je za života objavio, preko Mihovila Pavlinovića i Bogoslava Šuleka do Miroslava Krležu.

Druga cjelina posvećena je akcentuaciji i pravogovoru, području u kojem ima još dosta neodgovorenih pitanja i prijedora koji su ostali za rješavanje nekim novim, mladim jezikoslovcima.

Morfologija i sintaksa u središtu su interesa napisa iz treće cjeline, dok se u četvrtoj Anić bavi leksikološkim, terminološkim i frazeološkim problemima, te problemima metode rada na samom jeziku, odnosno rada na kulturi standardnoga jezika.

Savjeti iz časopisa »15 dana«

Anić je bio i veliki poklonik austrijskog filozofa i logičara Ludwiga Wittgensteina, a osobito je inspirativnima nalazio njegove ideje koje govore o tome kako se jezikom preslikava svijet.

U par članaka u petoj cjelini »Naličje kalupa« Anić pokušava ogledati nekoliko Wittgensteinovih termina (točnije termina upotreba, igra i znanje) u gramatici posve konkretnog jezika.

Dvanaest je godina Anić objavljivač u zagrebačkom časopisu za umjetnost i kulturu »15 dana« i svih se njegovih 57 tamo objavljenih napisa sabralo u posljednjoj, šestoj cjelini ove knjige. No, čini se da upravo Anićevoj prirodi nije bila bliska uloga savjetodavca te je manje davao savjete, a više komentirao jezične savjete.

U nekoliko napisa Anić promišlja uobičajene jezične savjete poput »piši kako dobri pisci pišu, »gdje imaš svoju riječ ne upotrebljavaj tuđu« ili »jezik nije matematika«, no jedini savjet koji bi u potpunosti i sam potpisao je savjet »reci to svojim riječima«. I dok se prethodni temelje na nekoj pogrešci, te ostavljaju dojam da ih je izrekao uvijek budan, namrgođen čuvar književnog jezika, savjet »reci to svojim riječima« svakomu kaže da se za njegov jezik nitko ne može brinuti bolje od njega samoga.

Jednostavne definicije

Anićeva svojevrsna filozofija je povjerenje u korisnika rječnika, u njegov zdrav razum i odabir unutar ponuđenoga. Definicija u rječniku mora se davati na najjednostavniji mogući način. Leksikograf se, ispravno tvrdi Anić, ne smije predstavljati kao stručnjak svih struka, njegovo je igralište jezik, a ne svijet. »Pas« je u hrvatskom jeziku »čovjekov najbolji prijatelj« unatoč zooolozima koji će reći da u Australiji postoje neprijateljski raspoloženi divlji psi.

Bez pretjerivanja možemo kazati da je Anić bio jedan od najvećih hrvatskih filologa 20. stoljeća. Njegovim su kolegijima prošle rijeke studenata, najprije na zadrarskome, a potom na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, a osim »Rječnika hrvatskog jezika« i »Rječnika stranih riječi«, Anić je s Josipom Silićem suautor »Pravopisa hrvatskoga jezika«.

Knjiga »Naličje kalupa« upoznat će njezine čitatelje, za koje se nadam da neće biti samo ambiciozni studenti kroatistike i lingvistike, s jezikoslovcem posebna profila, uživati će u njegovu stilu bogatom figurama i pamtljivim primjerima, te vidjeti kroz njegove naočale hrvatski jezik daleko od purizma, strogih pravila i užtogljenih čuvara jezika.

■ **Anić promišlja savjete poput »piši kako dobri pisci pišu, »gdje imaš svoju riječ ne upotrebljavaj tuđu« ili »jezik nije matematika«, no jedini savjet koji bi u potpunosti i sam htio potpisati je »reci to svojim riječima«**

ZAGOVORNIK SLOBODE

Zaigrani stil pisanja

Vladimir Anić je bio zagovornik slobode s dubokim uvjerenjem da se preskripcijom ne može postići ništa dobro. Sve u svemu, Anićevi su jezični savjeti zanimljivo štivo, u njima se upravo mogu naći anićevske dosjetke i zaigrani stil pisanja, što pokazuju i neki od neobičnih naslova članaka poput »Gramatika srca«, »Ne dižem teže od olovke«, »Kako da savladate književni jezik ako ste imali sretno djetinjstvo« i »Kako da savladate književni jezik ako ste imali tužno djetinjstvo«.

veliki
anić
rječnik
hrvatskoga
jezika

